

Paisatges culturals dels Pirineus orientals

Vall de Núria i Coma de Vaca

Redacció: Institut Català d'Arqueologia Clàssica ([ICAC](#))

Adaptació a Lectura Fàcil: Mariona Carretero i Laia Vidal
(Associació Lectura Fàcil)

Maquetació: Carmen Guiral

Aquest logotip identifica els materials de Lectura Fàcil que segueixen les directrius internacionals de l'IFLA (International Federation of Library Associations and Institutions) i d'Inclusion Europe quant al llenguatge, el contingut i la forma, amb l'objectiu de facilitar-ne la comprensió.
L'atorga l'Associació Lectura Fàcil (www.lecturafacil.net)

Sumari

1. Vall de Núria i Coma de Vaca:	
paisatges culturals excepcionals.....	5
2. Què és un paisatge cultural?	7
La Vall de Núria i la Coma de Vaca	
són paisatges culturals?	8
Què caracteritza el paisatge cultural	
de la Vall de Núria i la Coma de Vaca?	10
3. Els primers pobladors.....	11
Del neolític mitjà a l'edat del bronze	
Fa entre 6.000 i 3.800 anys.....	11
Com vivien els primers pobladors de l'alta muntanya?	12
Treballs arqueològics amb molta cura.....	13
Quines activitats duïen a terme a l'alta muntanya?.....	14
Curiositats	16
Com era el paisatge en aquesta època?.....	19
4. Cap a una ramaderia productiva.....	20
L'època romana i l'antiguitat tardana.	
Fa uns 2.200 i 2.000 anys.....	20
Com vivien els romans a l'alta muntanya?	22
Canvis en l'activitat ramadera?	25
Curiositats	26
Com era el paisatge en aquesta època?.....	28

5. La gran transhumància històrica.....	29
L'època medieval i moderna	
De l'any 900 al 1900.....	29
Especialització formatgera.	
L'orri.....	31
Curiositats	32
Com era el paisatge en aquesta època?.....	34
6. Què és l'arqueologia del paisatge?.....	35
Una llarga trajectòria en l'estudi	
dels paisatges històrics	36
Fer ciència en equip	37
L'arqueologia dels paisatges culturals:	
un mosaic d'experteses científiques	38
Del camp al laboratori:	
fases del treball de l'arqueologia del paisatge	39
L'arqueologia del paisatge:	
una eina de gestió del territori i difusió del patrimoni.....	40
7. El paisatge cultural de la Vall de Núria	
 i la Coma de Vaca: un patrimoni en risc	41
L'oralitat i la memòria viva:	
un patrimoni immaterial indispensable	43
Conèixer per estimar i conservar	
el patrimoni d'alta muntanya.....	45
Un recurs per al desenvolupament	
territorial sostenible.....	46

1. Vall de Núria i Coma de Vaca: paisatges culturals excepcionals

Endinseu-vos en una història
que no us haguéssiu imaginat mai!

Coneixeu les comunitats neolítiques
que fa més de 5.500 anys habitaven aquestes muntanyes
a més de 2.000 metres d'altitud.

Apropeu-vos als viatgers de l'època romana
que recorrien els camins d'alta muntanya
del Ripollès i de la Cerdanya
amb les seves mercaderies.

Descobriu com eren les instal·lacions
ramaderes i formatgeres de l'alta muntanya
d'on sortia un producte molt reconegut: el formatge d'ovella.

Si vols descobrir els paisatges culturals
de la Vall de Núria i la Coma de Vaca,
els tens molt a prop!

Descobriu les ARQUEORUTES:

itineraris per antics camins ramaders.

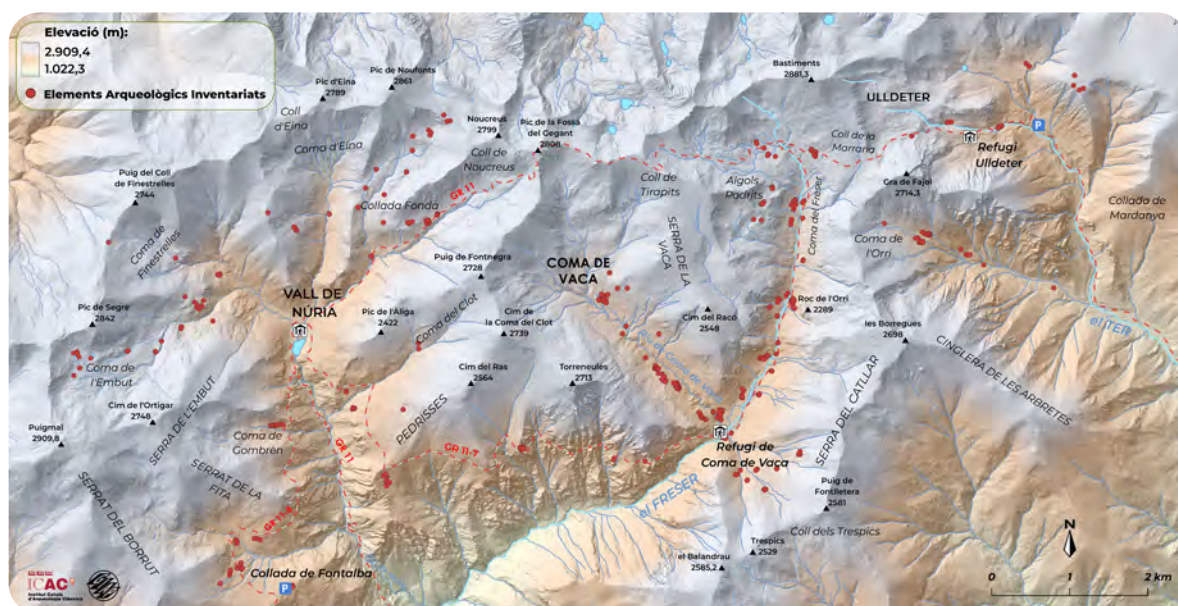
Visitareu espais que van servir d'habitatge en temps passats
o jaciments arqueològics d'alta muntanya.

Per exemple, instal·lacions ramaderes,
des de l'època neolítica fins a l'època moderna.

Tria la teva arqueoruta!

Web Arqueopirenaia

<https://arqueopirenaia.icac.cat/>

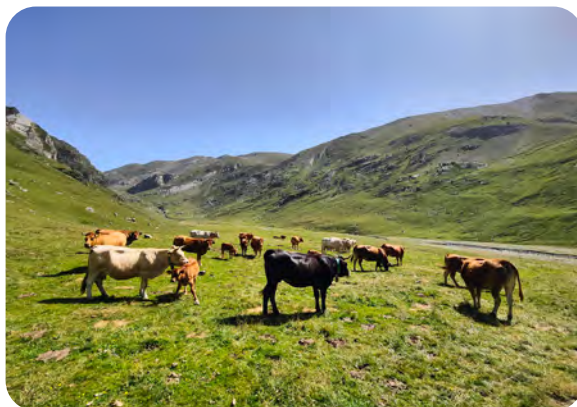
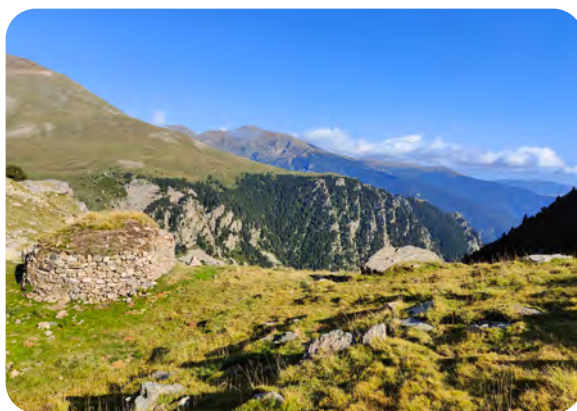

2. Què és un paisatge cultural?

Un paisatge cultural és un entorn que s'ha transformat per les activitats que hi ha fet l'ésser humà. I van canviant contínuament.

És un paisatge que mostra les societats que l'han ocupat i li han donat els seus valors culturals i patrimonials.

Hi observem com hi han viscut les societats del passat, com han aprofitat els recursos naturals, hi han desenvolupat activitats econòmiques, socials i culturals i han transformat el medi natural.

La Vall de Núria i la Coma de Vaca són paisatges culturals?

La Vall de Núria i la Coma de Vaca són entorns d'alta muntanya al Pirineu. Hi pots veure paisatges de gran bellesa amb boscos, prats, salts d'aigua, **afloraments geològics**, fauna, i més fenòmens que ens recorden un paisatge natural i salvatge.

Però tot i que pugui semblar mentida, ha estat un espai on han viscut persones des de fa molt de temps.

La Vall de Núria i la Coma de Vaca conserven elements de les antigues societats que hi van viure i van utilitzar els seus recursos naturals des de l'època de la prehistòria fins ara.

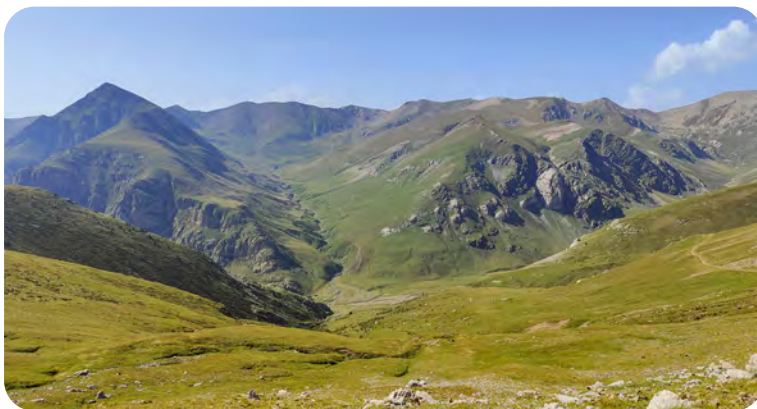
És un paisatge cultural excepcional!

Aflorament geològic: part d'una formació geològica (roca, fòssil o mineral) que s'observa des de la superfície terrestre.

Aquestes valls no eren espais muntanyosos marginals o de frontera.
Han estat territoris accessibles i ben comunicats,
i s'han aprofitat els seus recursos fins a principis del segle passat.
També han estat espais complementaris
de les zones de plana i de mitja muntanya.

Les formes que conserva el paisatge
donen a conèixer la seva història.
És un patrimoni valuós que ens parla del passat
i que ens ajuda a entendre el paisatge present
i a gestionar-lo pensant en el futur.

Què caracteritza el paisatge cultural de la Vall de Núria i la Coma de Vaca?

Gràcies a la recerca del Grup d'Investigació en Arqueologia del Paisatge de l'Institut Català d'Arqueologia Clàssica (GIAP-ICAC), actualment coneixem com les societats del passat van habitar aquestes dues valls pirinenques i en van aprofitar els recursos naturals.

S'han descobert 432 estructures arqueològiques, de les quals s'han excavat 45, i de 55 s'han obtingut **datacions radiocarbòniques**, és a dir, amb carboni 14.

Datació radiocarbònica:
fixar la data d'origen d'una mostra arqueològica o geològica.

Aquests descobriments han permès definir quan es va ocupar aquest territori i quan hi va haver activitat humana.

Els estudis confirmen que ha estat ocupat des del neolític fins als nostres dies.

Vols descobrir-ne tots els detalls?

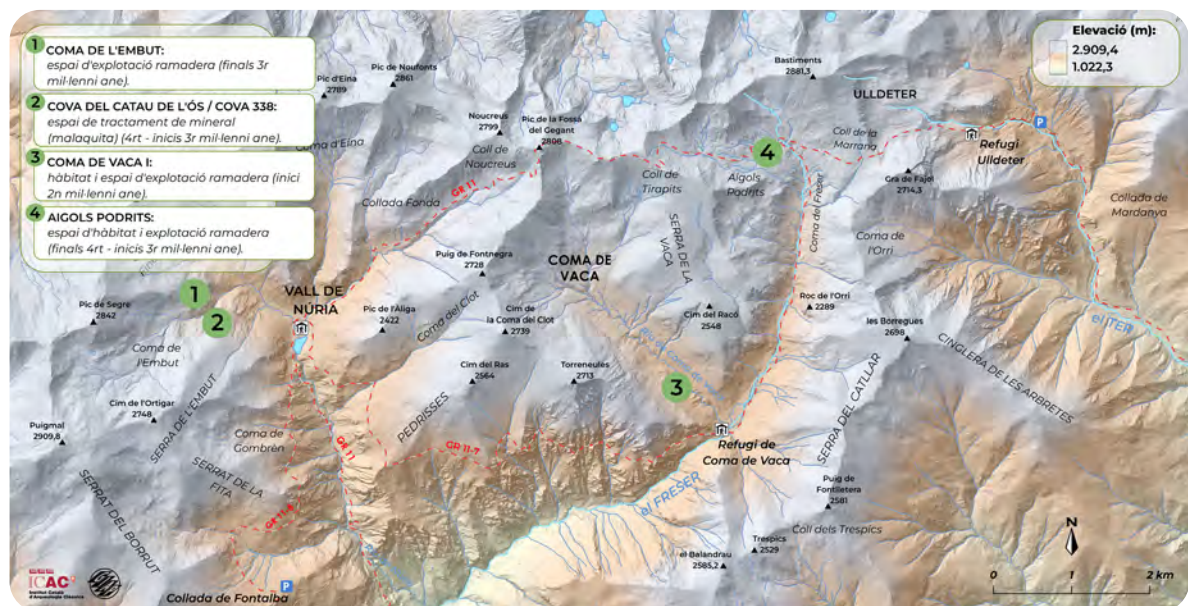
3. Els primers pobladors

Del neolític mitjà a l'edat del bronze
Fa entre 6.000 i 3.800 anys

Les primeres mostres de la presència humana a la Vall de Núria i la Coma de Vaca són del neolític mitjà, fa més de 7.000 anys.

Eren petites comunitats ramaderes que durant els mesos d'estiu aprofitaven les pastures per alimentar els seus ramats i practicaven la caça i la recol·lecció en zones de bosc. Durant uns mil·lennis i fins a l'inici de l'edat del bronze, fa gairebé 4.000 anys, aquestes comunitats ramaderes van créixer.

Les restes arqueològiques de la Coma de Vaca i la Coma de l'Embut en són un bon testimoni.

Com vivien els primers pobladors de l'alta muntanya?

Aquestes comunitats neolítiques van construir corrals a l'aire lliure i cabanes amb pedra seca, aprofitaven les roques de les tarteres i construïen sense ciment.

A la Coma del Freser hi ha Aigols Podrits, que és un dels millors testimonis.

Aquest assentament ramader estava a més de 2.500 metres d'altitud. La comunitat s'establia al voltant d'una llar de foc que havien excavat a terra i que estava protegida amb blocs de pedra.

Elaboraven i transportaven la seva pròpia ceràmica i s'han trobat restes de contenidors, bols i cassoles.

Treballs arqueològics amb molta cura

Les restes arqueològiques de les estructures neolítiques són molt escasses i sovint les han destruït altres societats que les han ocupat més tard.

Això implica que s'han de fer els treballs arqueològics amb molta cura.

Sovint només es poden identificar els nivells de les ocupacions que contenen restes i alguns fragments de peces ceràmiques.

Però, tot i això, ens donen molta informació!

Quines activitats duïen a terme a l'alta muntanya?

Durant el període d'estiu
la comunitat o el nucli familiar
es desplaçava cap a l'alta muntanya.
S'instal·laven en campaments d'altura
per aprofitar les pastures per als seus ramats
i explotar els recursos naturals de l'entorn,
com la caça, la fusta, els fruits o les llavors.

Gràcies als estudis del pol·len i de la fusta carbonitzada
sabem que aquestes comunitats
van començar a transformar el paisatge natural.

En el neolític les zones boscoses van disminuir perquè els espais per pasturar van créixer.

Aquestes comunitats també aprofitaven una gran varietat d'espècies d'arbustos i seleccionaven la fusta per construir, cremar o fer eines.

CURIOSITATS

8000 abans de Crist, fa 10.000 anys

Sabíeu que abans de l'ocupació humana la cova del Catau de l'Ós va estar freqüentada per un os bru?

Ho sabem gràcies a la troballa d'una resta òssia d'aquest animal durant les excavacions arqueològiques a la cova.

2500 abans de Crist, fa 4.500 anys

Voleu descobrir quina és la resta humana més antiga trobada en aquests paratges?

Es tracta d'un fèmur localitzat a la cova del Catau de l'Ós.

La seva datació coincideix amb la del jaciment de Coma de l'Embut.

Tot fa pensar que devia ser d'un pastor neolític!

2200 abans de Crist, fa 4.200 anys

L'estudi de les restes vegetals carbonitzades ens proporciona informació sobre l'ús de la fusta.

Us imagineu quines espècies eren les més utilitzades?

Sabem que la Coma de l'Embut era una zona forestal, principalment de pi, i que les comunitats neolítiques seleccionaven el material per a combustió; altres espècies que feien servir molt eren el ginebre i el rododendre.

2000 abans de Crist, fa 4.000 anys

Les comunitats neolítiques produïen els seus propis recipients ceràmics.

La troballa de fragments de ceràmica feta a mà dona molta informació sobre les seves activitats domèstiques com cuinar i emmagatzemar aliments.

A partir del 1800 abans de Crist, fa 3.800 anys

És probable que la presència humana en aquests paratges hagi tingut continuïtat fins a l'època romana, però fins ara no s'han documentat evidències de l'edat del bronze i del ferro.

L'exploració de malaquita

Les comunitats que van habitar l'àrea del Forat de l'Embut van explotar la malaquita, un mineral d'un color verd intens molt preuat en l'època neolítica pel seu valor simbòlic, que s'associava al renaixement i al cicle de la natura.

La malaquita esmicolada es feia servir de pigment per decorar el cos, espais o objectes.

Gràcies a la investigació arqueològica sabem que la cova del Catau de l'Ós va ser un punt on es va tractar i manipular la malaquita, que creiem que extreien d'afloraments minerals propers.

Com era el paisatge en aquesta època?

Durant aquest llarg període el paisatge estava format per boscos de pi negre que arribaven gairebé a les capçaleres de les valls, a molta més altitud que avui dia.

El medi era molt diferent del que trobem actualment, i es caracteritzava pels prats alpins i per l'absència de boscos.

4. Cap a una ramaderia productiva

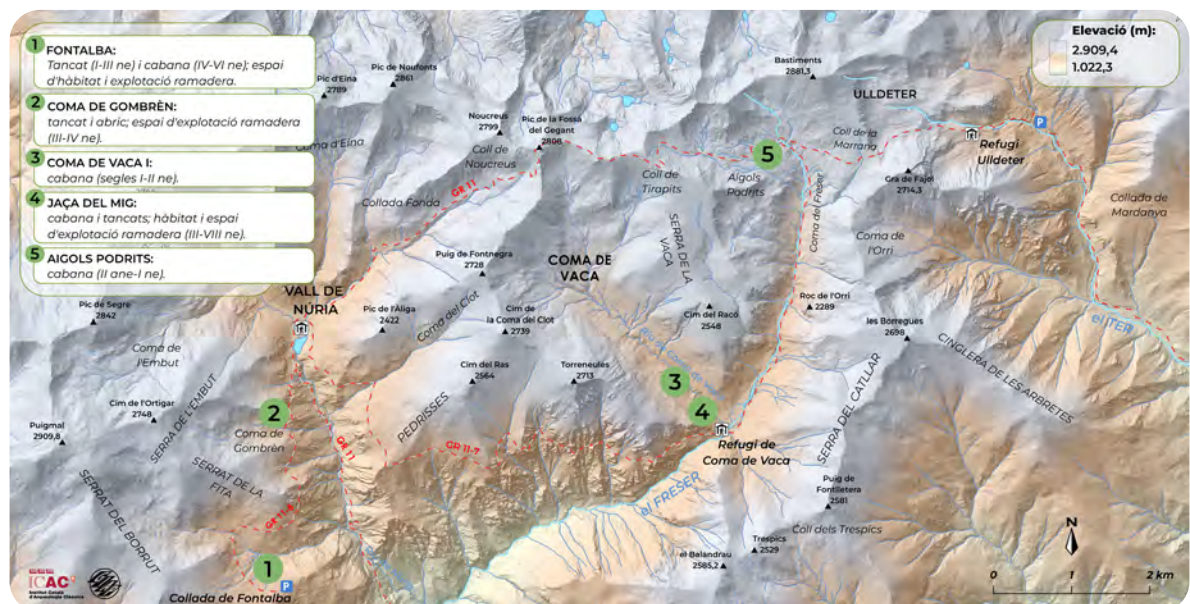
L'època romana i l'antiguitat tardana.

Fa uns 2.200 i 2.000 anys.

L'ocupació de la Vall de Núria i la Coma de Vaca va viure canvis importants durant el període romà.

Es va intensificar l'activitat ramadera perquè van aparèixer nous assentaments i es van construir noves estructures, sovint en espais que ja s'havien habitat en l'època neolítica.

La ramaderia familiar, que en la prehistòria estava organitzada en petits ramats d'animals diversos que eren per a la comunitat, va evolucionar cap a un nou model de producció i economia.

En l'època romana els ramats eren més grans,
eren principalment d'ovelles i se n'aprofitava la llana.

La Vall de Núria i la Coma de Vaca es van convertir
en espais molt accessibles i ben connectats
a través d'una important xarxa pirinenca de camins.

Gràcies a aquesta connectivitat les muntanyes del Ripollès
es van incorporar al model ciutat-territori
que Roma va implementar a tot l'Imperi.

L'aprofitament de l'alta muntanya era un complement
de l'explotació de les zones de la plana i mitja muntanya.

Com vivien els romans a l'alta muntanya?

A l'estiu els romans s'instal·laven a la Vall de Núria i la Coma de Vaca per aprofitar els recursos de pastura i els boscos de l'alta muntanya.

Habitaven en cabanes que tenien una base de pedra i cobertes de materials com fusta, vegetació, fang, i que se sostenien amb pilars de fusta. Aquestes estructures podien tenir diverses mides i podien ser quadrades, rectangulars o amb forma ovalada.

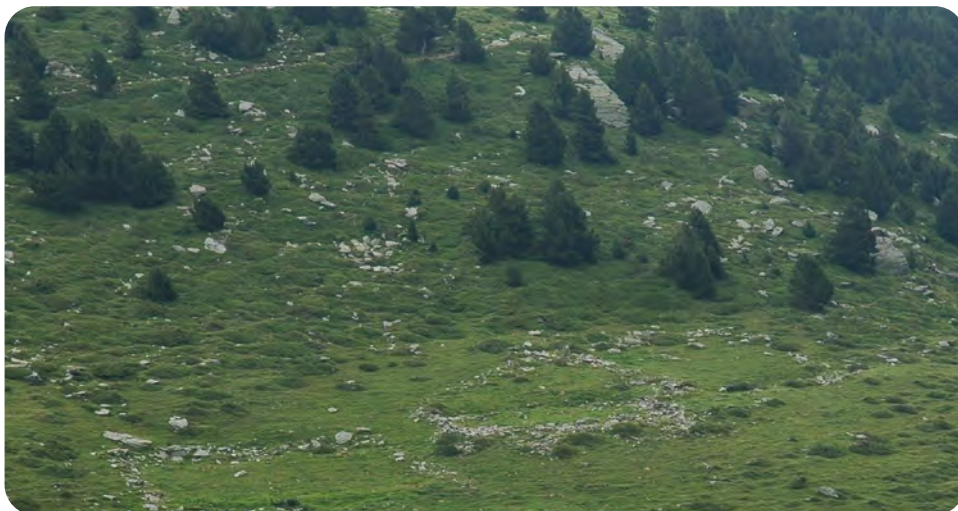
Una de les estructures més conegudes d'aquest període és la Cabana 114.

Es va localitzar al jaciment de la Coma de Vaca, que era un assentament ramader que va durar des del neolític fins a l'època medieval.

La Cabana 114 és un habitatge petit de forma rectangular i amb murs de pedra. Està situada al costat del camí que comunica la Cerdanya amb la Vall de Camprodon, la Coma de Vaca i la Vall de Núria. En aquell lloc hi havia la ciutat romana de Iulia Libica, la població que ara es diu Llívia.

El seu emplaçament suggereix que potser també era un punt de parada o refugi per als viatgers que travessaven el Pirineu per aquella ruta.

Ceràmiques romanes decorades al Pirineu!

En algunes de les cabanes excavades s'han trobat fragments de ceràmica romana de cuina i vaixel·la fina de taula de diversos llocs.

Són troballes que remarquen que les valls pirinenques tenien una important activitat comercial i que hi arribaven productes llunyans.

Per això sabem que l'alta muntanya estava integrada a les xarxes regionals del comerç de l'Imperi Romà.

Canvis en l'activitat ramadera?

Durant el període de l'antiguitat tardana de fa uns 1.700 i 1.500 anys, van augmentar les activitats ramaderes i les formes dels habitatges van canviar.

Les petites explotacions van créixer, ja no eren una cabana i un corral. Es van transformar en assentaments ramaders més complexos.

Això mostrava el canvi cap a una **ramaderia extensiva** que feia **transhumància**.

Ramaderia extensiva: ramaderia basada en l'aprofitament dels prats, pastius, herbes i rostolls.

Transhumància: migracions que es fan en ramaderia per buscar pastures des de les valls fins a les muntanyes, i al revés.

CURIOSITATS

Segle 1 abans de Crist, fa gairebé 2.100 anys

Sabíeu que en l'època romana els Pirineus van ser un espai de pas, transitat i molt ben comunicat que van esdevenir el límit administratiu entre les províncies de la Gàl·lia i Hispània?

Sabeu quina informació ens proporciona la troballa de claus de ferro?
Ens parla de l'ús de materials que duren poc, com la fusta, que no s'ha conservat en el temps i que podria haver-se utilitzat per construir estructures.

Durant l'època romana, la ramaderia productiva i les pràctiques de selecció i cria del bestiar van fomentar que la mida dels animals creixés, com en el cas de les ovelles, de les quals també s'aprofitava la llana.

D'una alçada mitjana de 59 centímetres fins al llom en època ibera, es passa a una alçada mitjana de 65 centímetres en època romana, i s'han trobat ovelles amb una alçada de fins a 72 centímetres en el territori de l'actual Catalunya.

Segle 4 després de Crist, fa 1.700 anys

Què fa un recipient de vidre a l'alta muntanya?

Pot semblar inusual, però és el resultat de la incorporació de productes i objectes associats a la manera de viure romana.

Un delicat pot de vidre, potser destinat a la higiene personal, troba el seu lloc en la vida quotidiana, fins i tot en una àrea d'alta muntanya!

Com era el paisatge en aquesta època?

Durant el període romà el bosc es va reduir molt i el paisatge es va obrir més.

L'impacte en el medi, que va començar durant el neolític, es va consolidar.

Les dades ambientals demostren que es provocaven incendis intencionats per augmentar les zones de pastura i això va produir una gran desforestació.

Les pastures contenien moltes espècies vegetals, sobretot arbustos i herbes com les gramínies, el ginebre o el rododendre.

5. La gran transhumància històrica

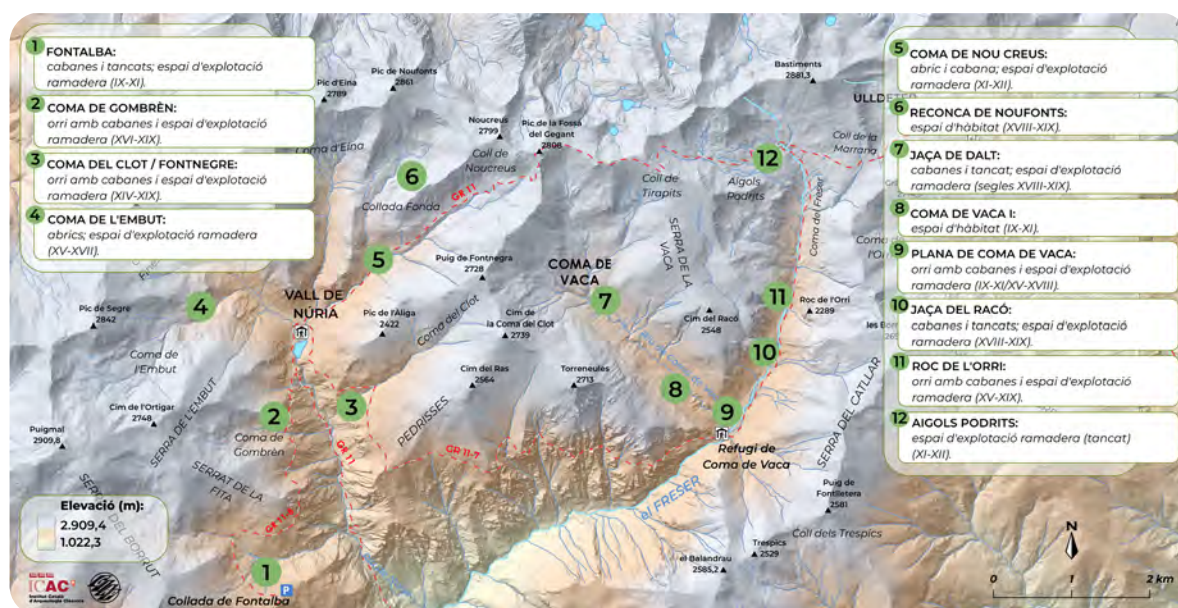
L'època medieval i moderna

De l'any 900 al 1900

A partir de l'època carolíngia i durant l'edat mitjana l'explotació ramadera de la Vall de Núria i la Coma de Vaca es va expandir reutilitzant estructures romanes i construint estructures noves més especialitzades i complexes.

D'aquestes noves estructures destaquen espais ramaders amb corrals per a ramats de grans dimensions i orris, que són espais per elaborar formatges.

Com a conseqüència, va sorgir un nou model d'explotació ramadera en els monestirs, que es van convertir en propietaris de molts ramats d'ovelles.

Aquesta transhumància entre les muntanyes i les valls
va enllaçar les planes humides mediterrànies
amb les pastures d'estiu dels Pirineus
a través de camins ramaders,
que també es diuen carrerades.

A les valls del Ripollès s'ajuntaven
els camins ramaders de la Segarra i de la Cerdanya.

Aquesta activitat va modelar el paisatge
de la Vall de Núria i de la Coma de Vaca
i va durar fins a l'època contemporània.

Aquest fet es coneix com la gran transhumància vertical històrica.

Especialització formatgera.

L'orri

L'orri és un espai d'explotació ramadera que està documentat en aquestes valls des de fa 1.100 anys.

Estava format per grans tancats i cabanes amb unes estructures anomenades les munyidores, que eren llargs corredors estrets amb murs laterals de pedra seca d'uns 1,5 metres d'altura, que servien per comptar i munyir el ramat.

De vegades els orris estaven coberts amb blocs de pedra i tenien compartiments de fusta i caves on els pastors assecaven i emmagatzemaven els formatges que produïen.

CURIOSITATS

Amb l'arribada de l'estiu, els ramats de bestiar empenien el viatge des de les planes litorals cap als Pirineus, on trobaven pastures verdes i fresques.

Els pastors amb els seus ramats recorrien distàncies considerables, entre 100 i 200 quilòmetres, seguint les rutes conegudes com a carrerades o camins ramaders.

Document de l'any 1755-1756

El municipi de Queralbs va empenyorar el 1755 la muntanya de Coma de Vaca a Josep Rocafiguera, «amb les seves herbes, herbatges, pastures». Aquest empenyorament incorporava clàusules que limitaven l'accés dels ramats dels habitants de Queralbs a Coma de Vaca en temps de pastura, que anava de l'1 de juny a l'1 d'octubre.

Segle xiv-xv (14-15), fa entre 700 i 600 anys

L'ús de la pedra seca s'ha consolidat com una tècnica constructiva de gran importància per a les estructures ramaderes.

La UNESCO ha reconegut aquesta tècnica, que encara es practica avui dia, com a Patrimoni Immaterial Mundial.

Segle xix (19), fa uns 200 anys

Els pastors del segle xix (19) utilitzaven rellotges de sol portàtils per conèixer l'hora durant les seves jornades de treball.

Aquests rellotges, senzills, pràctics i fàcils de transportar, mesuraven l'altura del sol i els permetien orientar-se en el temps.

Com era el paisatge en aquesta època?

El paisatge de la Vall de Núria i la Coma de Vaca va adquirir les característiques que té actualment.

És un medi profundament obert dominat pels prats, que s'exploten per a l'activitat ramadera a l'estiu.

El bosc de pi negre descendeix a cotes més baixes i en l'espai dels prats hi destaquen els arbustos com el ginebre i el rododendre, que les comunitats pastorals utilitzen molt.

6. Què és l'arqueologia del paisatge?

És la disciplina que estudia els paisatges com a espais culturals, és a dir, com a espais en què s'ha viscut i que l'activitat humana ha transformat al llarg del temps.

Principalment, s'estudia la interacció de les societats amb el seu entorn a partir de l'anàlisi de disciplines científiques complementàries: arqueologia, geografia, biologia, geologia, etcètera.

La finalitat és determinar l'origen i l'evolució històrica dels paisatges culturals, que són entorns transformats pels humans, i que també es coneixen com a espais antropitzats o humanitzats.

Una llarga trajectòria en l'estudi dels paisatges històrics

El Grup d'Investigació en Arqueologia del Paisatge (GIAP) és un grup de recerca de l'Institut Català d'Arqueologia Clàssica (ICAC).

Des de fa més de vint anys els seus membres estudien les interaccions socials i ambientals i com afecten, aquestes interaccions, en la formació dels paisatges culturals en zones del Mediterrani i d'Europa.

Una de les especialitzacions de recerca en què el GIAP ha destacat a escala nacional i internacional és en l'aplicació de l'arqueologia del paisatge a l'estudi dels espais d'alta muntanya.

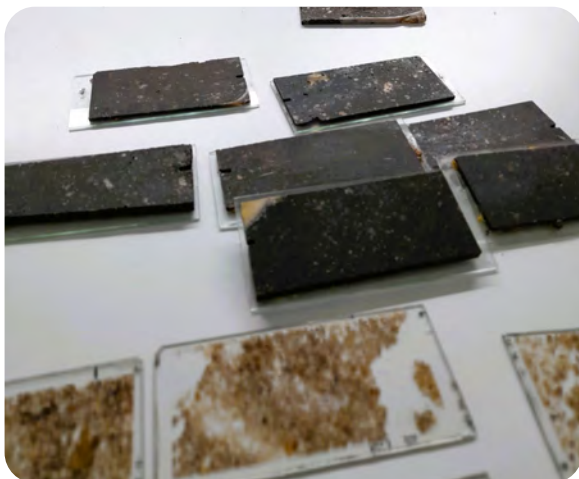
Fer ciència en equip

El GIAP és un grup de recerca que estudia el paisatge en les seves variants històrica, arqueològica i ambiental.

Els seus membres són especialistes en diversos àmbits científics que volen descriure processos d'erosió i sedimentació relacionats amb l'acció humana.

En l'equip trobem personal especialista en:

- les formes històriques del paisatge,
- l'arqueologia aplicada a l'estudi del territori,
- l'estudi de restes d'ossos d'animals,
- l'arqueologia de la botànica,
- l'anàlisi de restes vegetals carbonitzades, o en el pol·len fòssil,
- i l'estudi dels sòls i els sediments.

L'arqueologia dels paisatges culturals: un mosaic d'experteses científiques

L'arqueologia del paisatge és un camp de recerca amb especialistes d'àmbits científics diversos que treballen per trobar una explicació històrica als paisatges.

La seva feina és fer encaixar totes les peces d'un trencaclosques i reconstruir el passat des del màxim de perspectives:

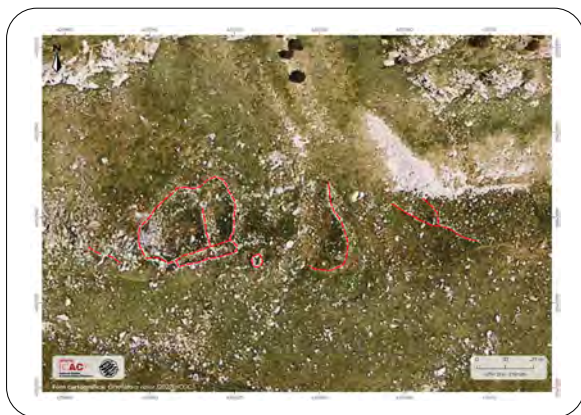
- l'ocupació humana,
- explotació de recursos naturals,
- el comerç,
- l'economia,
- el medi ambient...

Aquestes anàlisis es realitzen en laboratoris amb microscopis i eines d'alta precisió, mitjançant tècniques per al tractament de les mostres.

Del camp al laboratori: fases del treball de l'arqueologia del paisatge

1. Abans de sortir al terreny, la fotografia i la interpretació de la cartografia.
2. L'estudi arqueològic.
3. Els sondejos de diagnòstic i l'excavació.
4. La presa de mostres de restes per analitzar al laboratori: carbons, sediments, secció de les capes del sòl, materials arqueològics (ceràmica, metalls, vidre, etc.).
5. La posada en comú dels resultats.

L'arqueologia del paisatge: una eina de gestió del territori i difusió del patrimoni

Els resultats de la recerca en arqueologia del paisatge tenen un impacte social a l'hora de valorar el paisatge com a recurs cultural.

El coneixement que genera aquesta recerca proporciona:

- Noves bases per gestionar els paisatges culturals com a recursos patrimonials.
- Potencia l'ús social d'aquests paisatges amb activitats didàctiques i formatives.
- Contribueix al desenvolupament territorial sostenible.

7. El paisatge cultural de la Vall de Núria i la Coma de Vaca: un patrimoni en risc

El patrimoni arqueològic dels espais d'alta muntanya és un llegat amenaçat pel canvi climàtic, l'erosió, el turisme massiu o l'abandonament de les pràctiques tradicionals.

Els fenòmens erosius, com les allaus, les esllavissades o la climatologia extrema de l'alta muntanya, poden destruir o malmetre de manera irreparable jaciments arqueològics únics i excepcionals.

La desaparició d'activitats com la ramaderia fa que moltes estructures arqueològiques que es conservaven en bon estat avui dia es trobin tan abandonades i deteriorades que es podrien acabar destruïnt del tot.

El canvi de l'activitat econòmica cap al turisme massiu d'excursionisme i de neu incrementa els riscos de degradació i destrucció.

El patrimoni dels paisatges culturals de muntanya necessita mesures de protecció urgents que n'assegurin la conservació i en permetin la valoració.

L'oralitat i la memòria viva: un patrimoni immaterial indispensable

El patrimoni arqueològic no és l'únic llegat vinculat als paisatges culturals de muntanya que es troba en risc.

També estan en risc de desaparèixer els camins ramaders, els noms de lloc, el cicle de les estacions, les pràctiques pastorals a la muntanya, l'organització del treball, les cançons, les dites...

La memòria oral del pastoralisme i la transhumància també és un patrimoni immaterial que cal preservar i transmetre a les generacions futures.

Conèixer per estimar i conservar el patrimoni d'alta muntanya

La recerca dels paisatges culturals d'alta muntanya
i la difusió d'aquesta recerca ens connecta amb el passat,
enriqueix la nostra diversitat cultural
i fa que hi participem per garantir
que les generacions futures
també en puguin gaudir i aprendre.

Conèixer la història d'aquests paisatges
és la millor manera perquè esdevinguin
béns reconeguts i respectats per la ciutadania.

Comptem amb la teva col·laboració per fer-ne difusió!

Un recurs per al desenvolupament territorial sostenible

L'arqueologia del paisatge i tot el coneixement científic i patrimonial que ens ofereix sobre l'evolució històrica dels espais de muntanya, proporcionen eines per gestionar i desenvolupar el territori de manera sostenible.

El coneixement científic d'aquests espais i la difusió que se'n faci generen recursos culturals que donen un valor afegit als entorns d'alta muntanya perquè puguin impulsar:

- Un turisme cultural respectuós i compromès amb el medi.
- La innovació social per fixar els joves en el territori.
- Donar coneixements a les empreses turístiques perquè ofereixin experiències millorades dels seus productes, com els guiatges de muntanya, gastronomia, artesania, productes alimentaris locals, etc.

Amb el suport de:

Parc Natural
de les Capçaleres
del Ter i del Freser

Museu Etnogràfic
de Ripoll

